

Kategori: [1940](#)

Träffar: 893

Gotländska Gårdar.

Stenstu i Bäl socken.

Mangårdsbyggnaden vid Stenstu.

Det var en strålande grann högsommardag, som vi hade förlagt vår upptäcktsfärd efter mer eller mindre intressanta gotländska gårdar ut till le nordöstra socknarna och efter åtskilliga irrfärder här och var emellan olika bebyggelsecentra intill eller bortom de större stråkvägarna, hamnade vi slutligen, i Bäl socken som, belägen ett par tre kilometer från den nordöstra kusten, genomkorsas av bl. a. stora landsvägen Visby-Slite.

Vägen som fört oss dit ut hade lett västerifrån genom Hejdeby och Fole, förbi gårdarna Larsarve, Skällhorns och lakeskogs i Källunge socken. Landsvägen hade härefter följt den forna Ancylusgränsvallen, som markeras av en högt belägen skogsås fram till vägskalet vid Gute i Bäl. Något nordost om kyrkan skulle den enligt kartan åter förgrena sig. Stora stråkvägen till Slite skulle fortsätta över de s. k. "Boge-alvrarna", ett större skogsområde, som sträcker sig ända upp till Othemgränsen, under det att en mindre bygdeväg vek av mera norrut och ledde förbi de vidsträckta Hejnumhällarna bort mot Tingstäde, Alldeles intill Gute gård vek emellertid en annan väg av söderut. Den skulle föra oss fram genom odlade och bebyggda trakter och det var utmed denna väg vi efter en tämligen kort resa hunno fram till den, i en ganska bördig jordbrukstrakt belägna gården Stenstugu i Bär.

Det nämndes att Bäl socken är belägen med sin östra sockengräns ej långt från kusten och liksom fallet är beträffande den intill liggande Vallstena socken, synes det huvudsakliga bebyggelseområdet ha blivit koncentrerat till socknens mellersta och västra del. Stenstu gård, som endast synes omfatta en part, ligger sålunda inom den södra delen, och jordarna som ligger alldeles intill gården uppvisa en efter omständigheterna ganska god växtlighet. Ett par flickor gick och hackade på ett bönfält. Ägaren, lantbrukare Algot Hultberg, var hemma och vi försöka att av honom inhämta upplysningar angående egendomen.

Präktiga åbyggnader vid, Stenstu.

Det har i föregående gårdsartiklar vanligen berättats något om de olika gårdarnas byggnader och vad beträffar hr Hultbergs gård vid Stenstu kan nämnas, att manbyggnaden därstädes utgöres av ett vackert stenhus, ursprungligen uppfört år 1794, men omändrat och försett med brutet tak något tiotal år senare, och sista gången omändrat år 1901, då det gamla tegeltaket tyvärr blev utbytt mot ett målat plåttak. Byggnaden är emellertid till sin såväl yttre som inre form eljest mycket väl bevarad, och i rummens väggar fanns ännu en del äldre skåp med ålderdomliga dörrar, som sannolikt voro av samma ålder som de gamla grundmurarna. Flygelbyggnaden med sin ännu bevarade klockstapel, som står sydväst om manbyggnaden och likaledes utgöres av ett stenhus, skulle däremot ha tillkommit år 1888, efter det den äldre flygeln, som funnits därstädes, blivit ödelagd genom eldsvåda.

Även ekonomibygnaderna voro i gott skick och ladugårdsbyggnaden som uppförts 1884, hade under den nuvarande ägarens husbondetid förbättrats och moderniserats. Den gamla ladan hade sålunda blivit omändrad till ett modernt och präktigt svinstall. Koladugården var för tillfället raider ombyggnad. Och ägaren hade dessutom under de år han styrkt och ställt med egendomen. låtit uppföra, en stor rymlig lada; magasin, vedbod o. s. v. Ladugården stod nu visserligen, vad beträffar nötkreatur och hästarna, -

alldeles tom, men enligt uppgift utgjordes djurbesättningen därstädes i vanliga fall av fyra hästar, 8-10 kor, 25-30 grisar samt en del andra smådjur.

Goda och välskötta åkerjordar.

När "Stainstu" gård, som den på ortens språk kallas, för några tiotal år sedan övertogs av den nuvarande ägaren, utgjorde den enligt mantalsräkning sju sextondels hemman, och åkerjorden bestod då av omkring 60 tunnland fastmarksåker varav 42 tunnland ligga i ett skifte alldeles intill gårdsplanen. Vissa grödor, som funnos här - exempelvis de bruna bönorna som såtts på en areal av inte mindre än 14 tunnland, sågo både livskraftiga och välskötta ut, och det framgick att åkerjorden i detta åkerskifte var av en ganska god beskaffenhet.

Det andra åkerskiftet, som kallades "Gute-skiftet", omfattade däremot endast omkring 18 tunnland. Även denna åker var täckdikad och jordmänen utgjordes här, liksom i det större åkerskiftet, av mylla på lerbotten. Förutom dessa 60 tunnland fastmarksåker fanns dessutom ett myrskifte tillhörigt gården ute i den nära intill liggande Bälmyr. Detta utgjordes av 13 tunnland odlad och dikad myrjord, varav 5 tunnland, som var belägen på själva strandmarken torde kunna räknas till fastmarksjord. Myrskiftet användes huvudsakligen för odling av hö och rotfrukter. Och ängsmarken på cirka 2 tunnland som var belägen intill det större hemmaskiftet, användes uteslutande till betesmark.

Att ägaren till Stenstu är en synnerligen ordningsfull och driftig jordbrukare, framgick tydligt vid vårt besök _ därute på de välskö åkerfälten. Av stort intresse val också att här ta del av åkerjordens användning för odling av vissa ovanliga slags grödor. Förutom de mera vanliga sädeslagen och rotfrukterna odlades här nämligen en hel del handelsväxter, varav de bruna bönorna som nämnts givits ett utrymme på cirka 14 tunnland. Bönorna, som vanligen levererades till en firma i Stockholm, måste tröskas på specialbyggt tröskverk, berättade ägaren. Och under verkligt gynnsamma förhållanden, när torkan inte gjorde någon skada under blomningen, kunde de ge skördar på ända upp till 10 säckar pr tunnland. Av lök hade man detta år endast satt 4 tunnland, under det man andra år haft ännu större arealer besådda, och av sockerbetor funnos 2 tunnland. Även löken brukade levereras till en handelsfirma i Stockholm.

Skogsmarken, som hör till gården, omfattar tillsammans 182 tunnland, fördelade på tvenne skiften. Det ena som fanns intill Vallstenagränsen, utgjorde cirka 60 tunnland och hade bra skogsbestånd, som delvis voro blandade med lövskog. Det andra var beläget i skogsområdet österut intill en gammal skogsväg kallad "Spinnbergsgatu". Skogstillgången var här visserligen icke så riklig som i det mindre skogsskiftet, men skogstillgången på egendomen ifråga måste dock anses kunna lämna åtskilligt med virke och ved till avsalu.

Gården i släktens ägo sedan 1600-talet.

Det nämndes i det föregående att manbyggnaden vid Stenstu blivit uppförd år 1794 och en bonde vid namn Hans Hansson skulle då ha levat och verkat därstädes.

Av gamla ägohandlingar som ännu funnos bevarade, framgick emellertid, att gården varit i släktens ägo' långt tidigare eller i varje fall ända sedan slutet på 1600-talet. Efter Hans Hanssons husbondetid hade efter ingifte flera olika ägare verkat där, utan att därför gården gått ur slakten, och i ägohandlingarna finna vi namn sådana som Anders Andersson, gift med Hans Hanssons dotter, därefter Paul Gutenberg, sedan Jacob Jacobsson och slutligen O. A. Johansson som alltjämt är i livet och i sin tur är svärfar till den nuvarande ägaren.

Gotlands Allehanda Lördagen den 27 juli 1940